

VAN DE REDACTIE

Een eerste nieuwsbrief van dit jaar en nog wel eentje die al vóór de ALV in februari rond is. Zoals eerder al aangekondigd, een goed begin van dit jaar. Een belangrijk jaar want in 2009 is het 10 jaar geleden dat de VTB in een oprichtingsvergadering het leven zag. Het lustrum van dit jaar zal ongetwijfeld onderwerp van discussie zijn tijdens de ALV van de vereniging op 26 februari. Meer informatie over de ALV is te vinden in het artikel van het bestuur.

Een nieuw element in de nieuwsbrief is de column van Leffert Oldenkamp, die de draad oppakt waar Piet Wit op de VTB-website mee is begonnen. Op de website zal zo'n 5 keer per jaar een actuele column geplaatst worden. Hierin kan een VTB-lid zijn persoonlijke zienswijze op actuele bossenverwante zaken ventileren. Een enkele keer zal de nieuwsbrief deze ook publiceren. In deze column vraagt Leffert zich af of de kennis over tropische bossen bij de VTB nu virtueel is of juist substantieel... Graag bedanken wij Leffert voor deze bijdrage en roepen andere VTB-leden op om op deze manier hun puntjes aan de orde te stellen.

In de serie Spreekbuis komen we wat meer te weten van ons nieuw redactielid Caspar Verwer, die nu al drie nieuwsbrieven opfleurt met een cartoon van zijn hand. Kortom, we hebben weer een aantal lezenswaardige artikelen bij elkaar gezet en vragen jullie natuurlijk, zoals altijd, om voor de volgende nieuwsbrief je bijdrage te leveren.

DE VTB-ALV OP 26 FEBRUARI

Het begin van een nieuw verenigingsjaar betekent dat we eerst even terug kijken op de successen en moeilijkheden van het afgelopen jaar, maar vervolgens ook snel vooruit kijken naar de nieuwe plannen en mogelijkheden voor 2009. Zoals gebruikelijk doen we dat op de Algemene Ledenvergadering die dit jaar wordt gehouden op donderdag 26 februari 2009 vanaf 16.00 uur, zoals inmiddels gebruikelijk bij de Directie Kennis van LNV, Bennekomseweg 41, Ede. Zet deze datum dus alvast in jullie agenda!

Samenvattend was het jaar 2008 weer een erg goed en interessant verenigingsjaar met een aantal druk bezochte activiteiten, met als hoogtepunten de themadag over 'Forest Transitions' op 19 juni en de studiedag over 'Innovatieve financiering van tropisch

bos' in Burgers Bush op 21 november. Maar ook de meer alledaagse activiteiten zoals het elkaar op de hoogte houden en discussiëren via de listserver dragen in grote mate bij aan het succes van onze vereniging. Sinds kort hebben we ook een heus discussieforum, een volgende stap om discussies en kennisuitwisseling te ondersteunen. Al deze activiteiten zijn echter alleen mogelijk door de groep van zeer actieve leden in de verschillende commissies, waarvoor wij hen hier graag willen bedanken!

Hier zit meteen ook een knelpunt. Het aantal mensen dat actief is in de commissies is relatief klein, waardoor het een kleine groep mensen veel tijd kost. Zo is het door een gebrek aan actieve commissieleden het afgelopen jaar niet gelukt om netwerkvondten te organiseren. Omdat dit jaar een aantal commissieleden zullen stoppen, zijn alle commissies naarstig op zoek naar nieuwe leden of leden die tijdelijke ondersteuning voor bepaalde taken willen leveren. Dus heb je altijd al actiever willen worden binnen de vereniging, neem dan contact op met één van de commissiecoördinatoren of de secretaris van de VTB. Dat kan heel gemakkelijk via onze website: www.tropischebossen.nl, aan de linkerkant in het menu onder vereniging-commissies. Door het aanstellen van Edmond Muller als activiteitencoördinator hopen we dat meer leden actief worden en deze geïnteresseerd te krijgen in het organiseren en/of ondernemen van eenmalige activiteiten.

Zoals al eerder aangekondigd gaan onze voorzitter Els Bognetteau en penningmeester Paul Zambon het bestuur in 2009 helaas verlaten. Wij vinden dat erg jammer en willen ze hier al hartelijk danken voor al hun inzet, tijd en energie die ze de afgelopen jaren in de vereniging gestoken hebben, Paul zelfs al sinds de oprichting van de VTB! Inmiddels hebben we in Charlotte Benneker een geschikte en enthousiaste kandidaat gevonden om Els als voorzitter op te volgen. De nieuwe penningmeester zal binnen het huidige bestuur aangewezen worden.

Voorafgaande aan het huishoudelijke deel van de ledenvergadering proberen we wederom een interessant voorprogramma te organiseren. We zijn op dit moment nog druk bezig om dat voor te bereiden. Concrete informatie hierover zal via de email/VTB-listserver verspreid worden. Uiteraard zullen we net als vorig jaar weer proberen om het inhoudelijke deel van de ALV zo kort mogelijk te houden zodat er na afloop nog ruimschoots gelegenheid overblijft voor de borrel.

Het programma van de ALV ziet er globaal als volgt uit:

16.00 Ontvangst met koffie/thee

16.20 Start inhoudelijk deel met een introductie door de voorzitter

16.25 Inhoudelijke presentatie

17.00 Discussie

17:30 Pauze met soep en broodjes

18.30 Huishoudelijk programma (onder voorbehoud.)

- Opening door de voorzitter
- Goedkeuring notulen ALV 2008
- Kort algemeen overzicht door de secretaris
- Financiën door de penningmeester
- Bevindingen kascontrolecommissie
- Verslag van de commissies: PR, Nieuwsbrief, Studiedag, Website, instellen van nieuwe Lustrumcommissie
- Voordracht en verkiezing nieuwe voorzitter
- Rondvraag

20.00 Afsluitende borrel (tot 21.30 uur)

We rekenen weer op een grote opkomst!

Eric Arets namens het VTB bestuur

KENNIS BIJ DE VTB: VIRTUEEL OF SUBSTANTIEEL?

Als VTB gaan we prat op specifiek vakmanschap en kennis over bossen en bosbeheer. Ondanks verschillen in benadering - sommige leden hebben wat meer voorkeur voor kappen dan anderen - blijft ons object van kennis benoembaar. We hebben een behoorlijke dosis respect voor wat er over moet blijven. Is het niet vanuit ideële beginselen van duurzaamheid, dan toch wel vanuit enig eigen belang. Er moet iets overblijven om aan te kunnen verdienen. Dat kan in directe zin materieel zijn (hout, CO₂, biodiversiteit of toerisme), maar kan ook verband houden met de ideële of materiële doelen van de organisatie waarvan je een inkomen ontvangt. Zo moet ik achteraf toegeven dat in mijn Staatsbosbeheer periode het bos soms meer vanuit de organisatie dan vanuit het veld werd beschouwd. Ook als onderzoeker bleek ik in staat modieuze onderzoeksvragen meer prioriteit te geven omwille van bepaalde faciliteiten.

In ons nagenoeg 10-jarig bestaan hebben we boeiende bijeenkomsten gehad en veel wetenswaardigheden en opvattingen geëtaleerd. Maar heeft die uitwisseling van kennis ook iets tot stand gebracht? Heeft iemand het zich aangetrokken? Waaruit bestond eigenlijk die specifieke, ingebrachte kennis van VTB leden? Betrof het in voldoende mate het bos zelf?

Dat valt moeilijk te meten bij anderen, maar ik zou bij mezelf kunnen beginnen. Ik herinner me bijvoorbeeld de themadiscussie over boscertificering en duurzaam bosbeheer. Die discussie begon op de website in oktober 2000 en liep vervolgens per e-mail door tot maart 2001.

Ik was actief betrokken omdat ik me behoorlijk thuis voelde in de materie en dat vergemakkelijkte deelname. Een redactiecommissie heeft uitermate bekwaam een rapport van 12 pagina's uitgebracht over vooral geconstateerde onzekerheden bij de certificering. Ik heb zelf - selectief - de mij goed van pas komende opvattingen in een voordracht en in een publicatie aangehaald. Voor zover ik kan nagaan hebben heel weinig leden van de VTB het betreffende themanummer geraadpleegd. Misschien wel omdat het bol stond van opvattingen en te weinig bosbouwkundige inhoud bezat.

In dat nummer blijkt overigens voor een aantal uitgangspunten bij de certificering opmerkelijke overeenstemming te bestaan. Zo vonden we dat certificering als middel ter ondersteuning van een beter bosbeheer moet worden gebruikt en niet als doel op zich. Ook dient normstelling in beginsel in de landen zelf te geschieden. Vervolgens kwam ik bij allerlei acties op het terrein van boscertificering VTB leden tegen die duidelijk maakten dat het VTB themanummer met genoemde uitgangspunten geen rol van betekenis speelde. Bijvoorbeeld bij de moeizame pogingen de BRL (Beoordelings-Richt-Lijn duurzaam bosbeheer) op te stellen.

We hebben toen (2004) een VTB veldstudiedag "De kneepjes van het bosbeheer" georganiseerd. Het doel was om in diverse contexten van dezelfde feitelijke situatie in het terrein te laten zien dat verschillende, aanvaardbare trajecten voor de bosontwikkeling mogelijk zijn. Gedetailleerde criteria uit een schema voor boscertificering houden daar te weinig rekening mee. In het verslag van die leerzame en aangename studiedag wordt de conclusie getrokken dat het verkregen inzicht "flink wat consequenties kan hebben voor de discussie over certificering van duurzaam bosbeheer". Daar bleef het bij.

Nu zal het zo zijn dat de deelnemers aan de discussies uit 2000 niet ruim vertegenwoordigd waren bij de veldstudiedag, maar overlap was er wel. Mijn punt is evenwel dat ondanks alle goede bedoelingen en ondanks de goede sfeer er zo weinig te bespeuren valt van specifieke kennis onder VTB leden, dat breed gedragen wordt en dat ons een stap verder brengt. Bij certificering gaat het nog steeds te weinig over bos. Reeds gecertificeerd bosbeheer betreft voornamelijk bos dat niet echt wordt bedreigd. Terwijl de oorspronkelijke bedoeling was om middels certificering bedreigde bossen te beschermen. Ondertussen wordt door de voortschrijdende aantasting van bossen de aandacht onder meer naar legaliteit en CO₂ verplaatst met o zo boeiende terminologie discussies. Het zijn vooral certificeerders, die er beter van worden.

Bij andere onderwerpen, die binnen de VTB aan de orde

komen, valt eenzelfde trend te bespeuren: uitwisseling en ontwikkeling van kennis vindt vooral plaats ten aanzien van een breed palet aan ecologische, juridische, economische en andere maatschappelijke vakken. De Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging (KNBV) is al geruime tijd in een discussie verwickeld over de identiteit van

ons vakgebied. Vooral nog heeft dit nog niet geleid tot duidelijkheid. Er zijn leden die met een naamsverandering (vereniging voor terreinbeheer of iets dergelijks) al vrij naïef menen dat een noodzakelijk geachte verbreding een betere positie zal verschaffen. Maar de kern van de discussie gaat erover of de bosbouw een eigen specifiek vak voorstelt, waar wel allerlei ecologische en maatschappelijke facetten aan de orde komen, maar niet uitsluitend als optelsom van een diverse inbreng. Ikzelf acht een brede belangstelling wel van belang, maar de profilering van ons vak kan wel degelijk in het bos zelf worden gevonden. Op de website van de KNBV kan men de inmiddels stil gevallen discussie nog lezen.

Mijn analyse van VTB bijeenkomsten en van de minimale inbreng van leden bij webdiscussies, doet mij veronderstellen dat voor de VTB de KNBV discussie al een gepasseerd station is. Dat doet niets af aan de stimulerende collegialiteit op bijeenkomsten, maar het is wel jammer, want onze vakkennis (over bosbeheer) blijft daarbij eerder virtueel dan substantieel ...

Leffert Oldenkamp (Januari 2009)

SPREEKBUIS

In de serie Spreekbuis willen we deze keer iemand voorstellen die al enige tijd als cartoonist een bijdrage levert aan de nieuwsbrieven. Het gaat om Caspar Verwer, VTB-lid sinds 2006 en werkzaam bij Alterra als Junior Onderzoeker Tropische Bos ecologie. Afgezien van zijn professionele interesse voor natuur en bossen

CaspARTOON

heeft hij een passie voor het tekenen van cartoons die gericht zijn op het milieu in brede zin. Vorig jaar zijn wij als nieuwsbriefcommissie graag ingegaan op de suggestie hem te vragen om cartoons aan te leveren voor de VTB Nieuwsbrief.

Caspar, waar komt jouw interesse voor cartoons vandaan?

Als klein kind krabbelde ik al graag tekeningetjes op de achterkanten van enveloppen en op de middelbare school deed ik, tot ergernis van docenten, de schoolbanken opvrolijken met vreemdsoortige stripfiguurtjes. Geïnspireerd door wat ik om me heen zag merkte ik dat de gekste zaken uit mijn pen konden vloeien. De passie voor tekenen is me tot op de dag van vandaag bijgebleven en heeft me zelfs ooit doen overwegen om de creatieve kant op te gaan. Het tekenen van cartoons geeft me nu de mogelijkheid om opborrelende creativiteit te uiten en tevens, als het even kan op humoristische wijze, milieuproblemen aan te kaarten.

Denk je via cartoons je eventuele zorgen voor het milieu goed over te kunnen brengen?

Ik geloof dat een cartoon een perfect medium is om de juiste snaar te raken, zeker als het gaat om serieuze milieuproblemen of andere maatschappelijke wrijvingen. De cartoonrellen naar aanleiding van de inmiddels beruchte Mohammed-cartoons hebben laten zien dat de impact van cartoons gigantisch kan zijn. Eén beeld zegt soms meer dan duizend woorden. Of mijn cartoons dat ook doen weet ik niet, maar ik hoop het van harte. Voor een goede cartoon is inspiratie nodig en ik heb gemerkt dat je dat niet kunt afdwingen. Inspiratie komt soms op

de meest onwaarschijnlijke momenten, en dan weer een hele tijd niet. Het feit dat de VTB mijn cartoons in haar nieuwsbrief wil plaatsen geeft natuurlijk een hele hoop extra inspiratie!

Wat zie je als de grootste bedreigingen voor tropische bossen op dit moment?

Jemig. Het tropische bos wordt van veel kanten bedreigd, maar ik zie destructieve kap en landomvorming nog steeds als voornaamste bedreigingen. Onlangs zag ik op Borneo de enorme verwoesting van tropische veenbossen voor de aanleg van oliepalplantages en de uitbreiding van stedelijk gebied. In de Amazone heb ik sojavelden bewonderd, die zich tot ver achter de horizon uitstrekten.

Onontgonnen bosgebieden hebben vaak geen formele eigenaar en dat vergemakkelijkt het opdelen in kapconcessies. Eigenlijk is het absurd: de indianenstam die vorig jaar in de bossen op de grens van Brazilië en Peru ontdekt is zal niet kunnen aantonen dat het bos waarin ze al eeuwen leven hen toebehoort terwijl een oliemaatschappij relatief gemakkelijk aan eigendomsdocumenten kan komen. Gigantische bosgebieden, zoals in Congo, zijn nu al opgedeeld in kapconcessies en kaalslag dreigt doordat kapbedrijven nog steeds op een vernietigende manier te werk gaan. Hier zal nog veel winst te behalen zijn voor de duurzame houtsector.

Daarnaast denk ik ook dat we de effecten van illegale kap en stroperij niet mogen onderschatten. Ik heb me laten vertellen dat er in veel landen buiten beschermde bosgebieden en concessies al nauwelijks meer groot wild te vinden is (het 'empty forest syndrome'). Verschillende onderzoeken laten zien dat illegale stroperij en houtkap de regeneratie negatief beïnvloedt omdat belangrijke zaadverspreiders verloren gaan.

Denk je dat de VTB nuttig is om de tropische bossen in Nederland op de agenda te houden en hoe zouden we dat kunnen verbeteren?

De VTB lijkt me daar heel erg nuttig voor. Binnen de VTB gaat een hele hoop waardevolle kennis schuil die belangrijk is in discussies over het behoud van tropische bossen. Die discussies worden door allerlei mensen op allerlei plaatsen gevoerd. Wellicht kan de VTB zich iets meer profileren en actiever mengen in politieke en maatschappelijke discussies zoals de ophef over biobrandstoffen, of misschien kan de VTB zelf initiatieven nemen om bepaalde onderwerpen op de (politieke) agenda te zetten, bijvoorbeeld naar aanleiding van een studiedag of symposium.

Caspar, dank je wel en we kijken uit naar weer een volgende cartoon van jouw hand.

WIE WAT WAAR?

In een persbericht van het ministerie van LNV (23-01-2009) wordt gemeld dat de **Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen** onder leiding van oud-minister Hans Alders op vrijdag 23 januari officieel is geïnstalleerd. De taskforce gaat het kabinet de komende drie jaar concrete maatregelen aanreiken voor het behoud van biodiversiteit en het duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen. De taskforce, die mede op initiatief van het bedrijfsleven in het leven is geroepen, heeft van de ministers Verburg (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), Cramer (Ruimte en Milieu) en Koenders (Ontwikkelingssamenwerking) de opdracht gekregen een visie te ontwikkelen op de manier waarop Nederland zijn beslag op natuurlijke hulpbronnen kan verminderen. Ook zal de taskforce aangeven welke extra inspanning Nederland kan leveren voor het behoud van waardevolle ecosystemen in binnen- en buitenland.

Leden van de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen zijn: Hans Alders (voorzitter Taskforce), Roger van Boxtel (voorzitter IUCN Nederland), Wout Dekker (CEO Nutreco), Jan Ernst de Groot (managing director KLM), Loek Hermans (voorzitter MKB Nederland), Daniëlle Hirsch (directeur Both Ends), Onno Hoes (gedeputeerde Noord-Brabant), Farah Karimi (algemeen directeur Oxfam Novib), Rik Leemans (hoogleraar Wageningen Universiteit), Albert Jan Maat (voorzitter LTO Nederland), Rudy Rabbinge (hoogleraar Wageningen Universiteit), Nico Roozen (directeur Solidaridad), Teo Wams (directeur Natuurmonumenten), Marijke Vos (wethouder Amsterdam) en Jan Zuidam (vice-voorzitter Raad van Bestuur DSM).

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen

Email: vereniging@tropischebossen.nl

Website: www.tropischebossen.nl

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, Henk Lette, Caspar Verwer, Paul Zambon.

Layout: André Koppe & Henneleen Koppe-de Boo

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 15 april 2009.

Email redactie: vtbnieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.